

סיכום כללי

טיול ונופש כהלכה

הרב חיים שיי קיזינר רב קהילת חב"ד ודיין בבי"ד הרבני עמנואל

מתוך שיעור שנמסר לציבור במסגרת ועידת רבני קהילות חב"ד שע"י בי"ד רבני חב"ד¹

האם מותר לנסוע לחו"ל עבור טיול?

בגמרא וברמב"ם מובא שאסור לצאת מהארץ, מלבד מקרים מסויימים. במקרה שרוצה לראות את חבריו או את משפחתו - כתבו הפוסקים שמותר, וכן במקרה שרוצה להשתטח על קברי צדיקים ששייכים אליו במיוחד.

אך בכדי לראות את נפלאות הבריאה - נחלקו הפוסקים, וידוע שהרבי הקפיד מאד על איסור היציאה מהארץ.

ולכן בודאי שיש מעלה בטיולים בתוך ארץ הקודש.

השתדלות להגיע למקום צנוע דוקא:

מבואר בגמרא שיש בזה חילוק בין "איכא דרכא אחריןא" ל"ליכא דרכא אחריןא", כלומר: באם יש לו אפשרות אחרת - אסור לו ללכת במקום שאינו צנוע, אך במקרה שאין לו אפשרות אחרת - אין בזה איסור.

בענייננו: במקרה שיכול להגיע בשעות שיש פחות אנשים וכדומה, בודאי מוטלת עליו חובה להקפיד ולהגיע בזמן זה.

ידוע מה שהאריך כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (בקונטרס העבודה פ"ב), בנוגע לפגם שנגרם ע"י ראיית מראות אסורים.

1. נכתב על ידי אחד השומעים ועל אחריותו בלבד.

נסיעה למקום שלא יהיה בו מניין:

דנו הפוסקים האם מותר לאדם לנסוע למקום שיודע שלא יהיה בו מניין. יש שכתבו שמותר, היות וכאשר נוסע עדיין אינו חייב בתפילה, וכאשר יגיע זמן התפילה יהיה אנוס.

אמנם למעשה נקטו רבים, שכיון שמצינו בהלכה שאדם צריך ללכת למקום שיש בו מניין מרחק של ד' מילים [בתרגום לימינו - 72 דקות, ויש אומרים 96 דקות], ק"ו שאין לו לגרום לכתחילה מצב שלא יהיה לו מניין.

ולכן למעשה, בזמן הרגיל כדאי להשתדל לנסוע לכתחילה למקום שיהיה בו מניין. וכמובן בתקופת הקורונה קיימים שיקולים נוספים לגבי עצם החיוב של תפילה במניין.

נסיעה קודם התפילה:

מצינו בהלכה, שנסיעה מנויה בין הדברים האסורים קודם התפילה. כאשר האדם נוסע בשביל התפילה, כגון שרוצה להתפלל בכותל המערבי וכד' - אזי אין איסור בנסיעה, כיון שמטרתה היא שהתפילה תהיה ברצינות יותר. אמנם במקרה שהנסיעה אינה למטרה זו - אכן יש להקפיד לצאת לדרך רק לאחר תפילת שחרית.

וגם אין ראוי לצאת לדרך קודם עלות השחר [הגם שאין אז את איסור הנסיעה], מטעם אחר - אמרו חז"ל שהאדם צריך לצאת לדרך ב"כי טוב", כלומר - רק לאחר שהאיר היום.

תפילת הדרך:

תנאי הברכה: צריך שיהיה בדעת האדם לנסוע מרחק של פרסה [-כמעט 4 קילומטר], ויכול לברך רק כאשר התרחק מעיבור העיר [-כ-35 מטר מהבית האחרון שבעיר]. אמנם הנוהג לברך במקום הסואן הראשון, אף אם נמצא בתוך העיר - יש לו על מי לסמוך.

ישנה מעלה מסויימת לברך בתוך הפרסה הראשונה של הנסיעה, אך בודאי אפשר לברך גם לאחר מכן, כל עוד לא הגיע לפרסה הסמוכה לעיר אליה מגיע. [למעשה לא חוששים לכך שנוסעים במקומות הסמוכים לערים אחרות].

מספר הפעמים שמברכים: מעיקר הדין מברכים תפילת הדרך פעם אחת ביום. אולם במקרה של 'נמלך', כלומר - שנוסע למקום חדש שלא היה בדעתו לנסוע אליו בזמן שברך את 'תפילת הדרך', אז צריך לברך שוב, בתנאי שבנסיעה החדשה יש שיעור המחייב 'תפילת הדרך'.

הסמכת 'תפילת הדרך' לברכה אחרת: בשולחן ערוך מובא שהמהר"ם מרוטנבורג היה נוהג להסמיך לברכה אחרת בכדי שה"ברוך" של הברכה תעלה גם ל'תפילת הדרך'. אמנם רוב

הראשונים סוברים שאין בזה חיוב, ומנהג הרבי שלא להקפיד ע"כ. ולכן למעשה אין צורך להסמיק.

במקרה שנמצאים מספר ימים בנופש: מנהגנו לומר את 'תפילת הדרך' בכל יום ויום ללא שם ה', כפסק אדה"ז בסידור, וכמנהג אדמו"ר מוהרש"ב.

האם אפשר לצאת ידי חובה ע"י שמיעת תפילת הדרך מאדם אחר? אפשר, מדין 'שומע כעונה'. אך צריכים לשמוע את כל הברכה ולכוון לצאת ידי חובה, וכן צריך לשמוע את הקול שלו ולא את קול הרמקול (כידוע שיטתו של הרבי בזה).

נסיעה למקום שאין בו מזוזה:

מצינו שמזוזה היא "חובת הדר", כלומר - החובה היא על האדם הגר בדירה.

אמנם נחלקו הפוסקים, האם חיוב זה ישנו גם באדם שנמצא באכסניה. יש שדימו זאת לשוכר בית [שחייב בארץ ישראל מיד, ובחז"ל לאחר שלושים יום], ויש שסברו שהחיוב נשאר על בעל הבית בלבד ולא על שוכר החדר.

ולכן למעשה עדיף לנסוע למקום שביררו מראש שיש בו מזוזות כשירות כדין. אמנם בדיעבד, שכבר הגיע למקום וגילה שאין בו מזוזות - יכול לסמוך על השיטות הפוטרות אותו מהחיוב, ולהשאר במקום זה.

שימוש בכלים ומאכלים של המלון:

באם אין ידוע שהכלים לא בלעו דבר איסור - אין להשתמש בכלים אלו למאכלים חמים, כיון שהחום עלול להפליט איסור.

ובנוגע לשימוש במאכלים קרים - כאן ישנו דיון מצד החיוב להטביל את הכלים. ומכיון שכלים שאולים פטורים מטבילה יש מקום להקל בשעת הצורך, כיון שעיקר החיוב מוטל על בעל הבית [ובפרט שישנם מקרים שהכלים נועדו למסחר, שאז יש דעות הפוטרות אף את בעל הבית].

שימוש בפירות וירקות: בחז"ל ניתן להשתמש בפירות וירקות אף ללא הכשר [מלבד ירקות עלים, וכן פירות מסויימים הידועים כבעייתיים], אמנם בארץ הקודש ישנם חיובי תרומות ומעשרות. בנוגע לירקות ניתן לעשר לבד, אך בנוגע לפירות ישנו חשש ערלה, ולכן אין להשתמש ללא בירור על כשרותם.

שיעור זמן ברכה אחרונה:

אדם ששתה והרוה את צמאונו, ולאחר מכן נעשה צמא חזרה - הפסיד את הברכה האחרונה על השתיה. ולכן לכתחילה יש לברך ברכה אחרונה מיד לאחר השתיה.

שינוי מקום:

אדם שאכל דבר שברכתו האחרונה הינה 'בורא נפשות', ושינה את מקומו ויצא מהבית למקום שאינו יכול לראותו מהמקום בו בירך - צריך לברך שוב ברכה ראשונה.

וכן הדין באם אוכל את שתי האכילות בחוץ, שבאם במקום הראשון לא יכול לראות את המקום השני צריך לברך שוב.

אמנם במקרה שבירך ליד הרכב, ולאחר מכן אוכל בתוך הרכב [וכן במקרה הפוך] - יש לסמוך בזה על פסק המשנה ברורה שאין בזה שינוי מקום, ולא צריך לברך שוב.

דין נוסף ישנו בפוסקים, בנוגע ל'הולכי דרכים' - שאינם צריכים לברך על שינוי מקום, כיון שמלכתחילה היתה כוונתם ודרכם לאכול בתוך כדי ההליכה. אמנם במקרה שתחילת האכילה היתה על דעת לאכול באותו המקום, צריך לברך שוב, גם במקרה שהתחילו לאכול תוך כדי הטיול.

במקרה שאין מים עבור נטילת ידיים:

בכדי ליטול ידיים במים צריך שהמים יהיו ראויים לשתיית כלב, באם לאו - א"א ליטול בהם ידיים.

לכן מי ים פסולים לנטילת ידיים. אמנם כשרים הם לטבילת ידיים לכתחילה, לכן ניתן להטביל ולברך "על שטיפת ידיים".

ובמקרה שאין לו מים כלל - ישנם מקרים בהם מתירים לו לאכול עם כפפות וכדומה, אמנם אדה"ז כותב, שגם במקרה זה המחמיר ואינו אוכל לחם "תבא עליו ברכה".

ברכה על הים:

מובא בשולחן ערוך, שיש לברך על ראיית ים "עושה מעשה בראשית". ועל הים הגדול "שעשה את הים הגדול". אמנם מכיון שאיננו בקיאים מהו הים הגדול, לכן למעשה מברכים גם על הים התיכון וגם על האוקיינוס "עושה מעשה בראשית".

במקרה שהאדם כבר התפעל ונהנה מהנוף קודם שראה את הים - אינו מברך על ראיית הים.

(בכלל מוזכר בפוסקים סברא להימנע מברכות שהזכירו חז"ל על חויות שונות וזאת בגלל הזמינות הגבוהה שלהם בשבילנו וככל הנראה זה טעם לכך שלא רבים נזהרים בזה).

האם ניתן לברך כאשר אינו מכוסה כראוי?

כאשר מכוסה פלג גופו התחתון ונמצא עם כיפה על ראשו - מעיקר הדין ניתן לברך. אמנם מובן שלמנהגנו אי"ז מתאים.

כאשר הסיר את הטלית-קטן למספר שעות (בבריכה וכדומה) - האם צריך לברך שוב?

מצינו בדברי אדה"ז, ששיעור ההפסק בנוגע לטלית-גדול הוא "כמה שעות". אמנם יש האומרים שכיום השיעורים השתנו. וכן דנו רבות בנוגע לטלית-קטן, מהו שיעור ההפסק. ולכן למעשה נראה לנהוג, הן בנוגע לטלית-קטן והן בנוגע לטלית-גדול, שבשעת הברכה יכוון שלא לפטור את הלבישה השניה, וכך יוכל לברך שוב לדברי הכל.

קריעה' כשנמצא ליד הכותל

מובא בשו"ע שישנו חיוב לקרוע את בגדו כאשר רואה את מקום המקדש. וידוע שכך נהג כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ בהגיעו לשם.

כאשר ראה את מקום המקדש בתוך שלושים יום הקודמים - פטור מקריעה. וכן באם רואה בחול המועד.

אמנם כאשר לא היה בשלושים יום האחרונים, ומגיע ביום חול - יש לו לקרוע. קיימות סברות שונות וגם תחבולות שלכמה דעות הן מפקיעות חיוב קריעה אמנם בודאי שיש מעלה לקיים את הדברים כפשוטם כפי שמבטיחים חז"ל "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה".

מוקד הלכה זמין לשאלות אני"ש והשלוחים בכל ימות השנה

במגוון דרכי התקשרות:

דואר אלקטרוני
halacha144@gmail.com

הודעות SMS
055-7000144

מענה טלפוני
055-7000144

אפליקציה
מוקד הלכה חב"ד

המענה ניתן על ידי
כלל רבני קהילות חב"ד בארץ
ובפיקוח והכוונת
בית דין רבני חב"ד באה"ק

ימים א-ה: 11:00-14:00 • 19:00-22:00
יום ו וערבי חג: 11:00-14:00
מענה בהודעות לאורך כל היום

**שעות
המענה:**

מענה הלכתי מרבי קהילות אני"ש
שע"י בי"ד רבני חב"ד באה"ק

לכל שאלה, מוקד הלכה